נח: אלו טרפות פרק שלישי חולין

הני תמרי דכדא לבתר תריסר ירחי שתא שדי. רבינו שמואל גריס דכרים פירוש שהתליעו כמו ענבי דכרוס ושדה שלקתה בעמרים בפרק המקבל (כ"מ דף קו: ע"ש) ובגזר ברים גמרא פרק שלשה מינים (דף לד:) לאתויי ענבים דכרוס הפרק זה (דף לח:) והא שייר ענבים דכרוס שהרי אין דרך פירות להגיח בכך ועוד דהוה ליה למימר שהתליעו ור"ת מפרש שדרך להגיח כל דבר בכך כדאיתא בפ' מזקת הכתים (כ"ב דף נה.) הני שערי דכדא משתעבדי לכרגא והכמפקיד (כ"מ דף מ.) הוה עובדא ופקע כדא ובפ' הזהב (שם דף עט.) במשלם שערי מכדא נקיט ואתי תיגרא: **הנוצה** מצטרפת. פ"ה לענין פגול וגרים אבל לענין פגול כרבנן סבירא ליה וי"ת אומר שהוא משנה בטהרות (פ"א מ"ב) הכנפים והנוצה מטמאות ומיטמאות ולא מצטרפין רבי ישמעאל אומר הנוצה מצטרפת פירוש מצטרפת לכבילה דשומר הוא ותנן במסכת עוקצין (פ"א מ"א) כל שהוא יד ואינו שומר טמא ומטמא ולא מצטרף שומר אפילו שאינו יד טמא ומצטרף והשתא מייתי ראיה מדמשיב ליה כשומר לגבר אלמא הוי כמו עור וכשיטלה כאילו ניטל העור דהוי גלודה וטרפה ורבא דמי עד כאן לא קאמר רבי יהודה אלא לענין אגוני אבל שומר לגבר לא חשיב שאין רגילות להגיע העוף עם הנוצה אלא יתלכך ועד כאן לא קאמר ר' ישמעאל אלא לענין טומאה דחשיב שומר אבל לענין אגוני לא מגין:

עיקרא

בני מעים היוצאין מן הבהמה כאחד שהיא טרפה וכנגדן בעוף כשרה במה דברים אמורים שיוצאין בשני מקומות אבל יוצאין במקום אחד וכלין עד כאצבע כשרה פליגי בה רב אמי ורב אסי חד אמר [1]הוא דהדרי וערבי וחד אמר אע"ג דלא הדרי וערבי בשלמא למאן דאמר הוא דהדרי וערבי היינו דקתני עד כאצבע אלא למאן דאמר אע"ג דלא הדרי וערבי מאי עד כאצבע עד כאצבע מלמטה: ר' יהודה אומר אם ניטלה הנוצה פסולה: אמר רבי יוחנן ר' יהודה ור' ישמעאל אמרו דבר אחד ר' יהודה הא דאמרן ר' ישמעאל [2]דתנן רבי ישמעאל אומר הנוצה מצטרפת אמר רבא דילמא לא היא עד כאן לא קאמר ר' יהודה הכא אלא לענין טרפה דליכא מידי דמגין עליה אבל לענין איפגולי כרבנן סבירא ליה ועד כאן לא קאמר רבי ישמעאל התם אלא לענין איפגולי אבל לענין טרפה אגוני לא מגין: **מתני'** [3]אחוזת הדם והמעושנת והמצוננת ושאכלה הרדופני ושאכלה צואת תרנגולים או ששתת מים הרעים כשרה [4]אכלה סם המות או שהכישה נחש מותרת משום טרפה ואסורה משום סכנת נפשות: **גמ'** אמר שמואל הלעיטה חלתית טרפה מ"ט דמינקבה להו למעיינה מתיב רב שיזבי [5]אחוזת הדם והמעושנת ושאכלה הרדופני ושאכלה צואת תרנגולים ושתת מים הרעים הלעיטה תיעה חלתית ופלפלין אכלה סם המות כשרה הכישה נחש או שנשכה כלב שוטה מותרת משום טרפה ואסורה משום סכנת נפשות קשיא חלתית אחלתית קשיא סם המות חלתית אחלתית לא קשיא כאן בעלין כאן בקרטין סם המות אסם המות לא קשיא הא דידה הא דאדם סם המות דבהמה היינו הרדופני תרי גווני סם המות מאי תיעה אמר רב יהודה

עיקרא

העוף אם מלקה ע"מ לאכול כזית בין טלה ועור ובשר חוץ לזמנו: **אפגולי** גרסינן: **אלא לענין אפגולי.** דקסבר חזא לאכילה: **לא מגין.** וכי ניטלה נמי לא איכפת לן: **מתני' אחוזת הדם.** שאחזה דם וחלבה: **והמעושנת.** נכנס עשן בגופה: **והמצוננת.** מולי מחמת ליעה: **הרדופני.** סם המות לבהמה: **מים הרעים.** מים מגולים: **אכלה סם המות.** שהוא סם המות לאדם: **גמ'** קודם לאדם: **כלב שוטה.** אמרינן בפרק יומא (דף פג:) רוח רעה שורה עליו וכשטשך אדם שורה עליו והורגתו: **קשיא חלתית.** דהכא אחלתית דשמואל: **וקשיא סם המות.** דהכא אסם המות דמתני': **הא דידה.** כריתא בסם המות דבהמה שאינו סם המות לאדם: **בתרי גווני סם המות.** דבהמה מייתי תנא דברייתא:

עיקרא

[1]**שמע מינה.** מדרב הונא: **הני תמרי דכדא.** שהתליעו ואין ידוע אם נמחוכר אם בתלוש: **לבסר הריסר ירחי שתא שריין.** דאי בתמוכר התליע לא הוי חיי עד השתא: **בקא.** מין זבוב גילגל"א והיא נושכת כלרעה: **דידכא.** זבוב: **אימרא.** לשון (איוב לט) כעת במרום תמרא. נתנכרה לו ומרדה עליו אינשלבייר"ר: **לבר מחוזא.** על שם שהיו בני מחוזא מעונגים ושמנים [2] נאמר משל זה עליהם: **ומלא מיניה.** דמא. מלאת דמו: **מני.** משקל ששים מני: **בקורנסיה.** מרטי"ל. כלומר הוי אהיר בו שנשיכתו ככדה: **כמני דידהו.** במשקל שלהן של בקי שהוא קל: **כשני דידהו.** רגעים הן: **הנן הסם.** בבכורות לענין מומיס: **לא שנו.** דקתני הרי זה מוס לגבוה הא להדיוט שרי: **אלא שחסר ויתר ביד.** שחסור זה כשעלת אלא אי יתור זה כשעלת ה' ביד שאין לה אלא יד אחד או שיש לה ג' ידים: **כגעול דמי.** יתר אחד כחסר אחד והוא כבעלת רגל אחד וטרפה דהוא כשמוטת יבך בבהמה: **סגיא דיבי.** בודי"ל קרשטניי"א קורין לו: **גובאא.** כמו קנה בשר: **דהוה מעכר מבי כסי להובלילא.** המסס: **לאכשורה.** כדאכשרנא בגובתא דבי כסי והובלילא: **בחדא מחיתא מחסינהו.** וכי בתריגה אחת אתרגתם לכולם לשון (שמות לט בתרגום) עובד מחי. דתיקון דבור קרו לו אינשי אריגה שמסדר את דבריו: **היכא דאימר.** דכריתא הכי אית להו אימר: **והיכא דלא אימר לא אימר.** ויתר הוא וכאילו ניטל אחד מן המעיים כנגדו הוא דכל יתר כגעול דמי וכן הלכה דליכא מאן דפליג. ואע"ג דאמרן (לעיל דף מז.) באוני דריאה לית הלכתא כוותיה דרבא ניתרת הא אוקימנא והוא דקיימא בדרא דאוני דקיס להו לרבנן דאורחייהו בהכי אבל ביני ביני טרפה אלמא כגעול דמי ובני רגלים דלאו אורחייהו ודאי טרפה: **היולאים מן הבהמה כאחד.** דאית לה תרתי הדורי דבגמא וסניסה יולאין מן הקיבה זה בראשה וזה באמצעה: **וכנגדן בעוף כשרה.** בעוף זימנין דהוי הכי קיס להו. ויש מפרשין שכל עוף דרכו כן משום דמן הזפק ועד הקורקבן קנה של מעיין אחד והוהו קרי בני מעים ובראש הקורקבן יולאין בני מעים גמורין: **אבל יולאין ממקום אחד.** סמוכין זה לזה: **וכלים עד באצבע.** ומוחזרין ומתחברין בתוך רוחב אצבע: **פליגי בה.** בהיכא דיולאים ממקום אחד דקתני כשרה: **מלמטה.** סמוך לנקב הרעי מתחברין כדי שיהא הרעי יולא ממקום אחד: **ר' יהודה.** הא דאמרי' דחשיב לה כגלודה שיטל עורה ורבי ישמעאל נמי חשיב לגולה כעור דאמר גולה מלטרפת לחזיא לפגל בחטאת

[3]**אחוזת הדם.** שנכנס בה דם המות ונתקלקל: **המעושנת.** שנכנס בה עשן: **המצוננת.** שנכנס בה הקור: **הרדופני.** מין עשב רע: **מים הרעים.** מים מגולים: **אכלה סם המות.** שהוא סם המות לאדם: **גמ'** אמר שמואל הלעיטה חלתית. שנתן לו לאכול חלתית: **מנקבה להו למעיינה.** שמנקבת אותם: **מתיב רב שיזבי.** הקשה רב שיזבי: **אחוזת הדם.** שנכנס בה דם: **והמעושנת.** שנכנס בה עשן: **ושאכלה הרדופני.** שנכנס בה הרדופני: **ושאכלה צואת תרנגולים.** שנכנס בה צואת תרנגולים: **ושתת מים הרעים.** שנכנס בה מים הרעים: **הלעיטה תיעה חלתית.** שנתן לו לאכול חלתית: **ופלפלין.** שנכנס בה פלפלין: **אכלה סם המות.** שנכנס בה סם המות: **הכישה נחש.** שנכנס בה נחש: **או שנשכה כלב שוטה.** שנכנס בה כלב שוטה: **מותרת משום טרפה.** שאינה נאכלת: **ואסורה משום סכנת נפשות.** שאינה נאכלת: **קשיא חלתית אחלתית.** דאמר שמואל אחלתית: **קשיא סם המות.** דאמר אסם המות: **לא קשיא.** אין קושיא: **כאן בעלין.** שנכנס בה עלין: **כאן בקרטין.** שנכנס בה קרטין: **סם המות.** שנכנס בה סם המות: **הא דידה.** כריתא בסם המות דבהמה שאינו סם המות לאדם: **הא דאדם.** כריתא בסם המות דאדם: **סם המות דבהמה.** שאינו סם המות לאדם: **היינו הרדופני.** הרדופני הוא סם המות לבהמה: **תרי גווני סם המות.** בהמה מייתי תנא דברייתא: **מאי תיעה.** מה הוא: **אמר רב יהודה.** אמר רב יהודה: **אמר רב.** אמר רב: **אלו טרפות.** אלו הן הטרפות: **פרק שלישי חולין.** פרק שלישי בחולין

עין משפט נר מצוה

רלב א מי"י מ"ב מהלכות מאכלות אסורות הלכה טו סמג לאוין קלב טוש"ע י"ד סימן סד ס"ח: **רם** ב מי"י מ"ב מהלכות מאכלות אסורות מזבח הל' ה (טוש"ע סימן ס"ו): **רמא** ג מי"י מ"ב מהלכי שחיטה הלכה יא סמג עשין סג טוש"ע י"ד סימן נה סעיף ד (וסימן נג ס"ח):

רמב ד ה מי"י מ"ו מהלכות שחיטה הלכה כ טוש"ע י"ד סי' מז ס"יד:

רמג ו ז מי"י שם הלכה כא טוש"ע שם סעיף ח (כז):

רמד ח מי"י מ"ו מהלכי שחיטה הלכה ה סמג שם טוש"ע י"ד סי' ס סעיף ח:

רמה ט מי"י שם (ופי"ב מהלכות רוצח ושמירת נפש הלכה ח) טוש"ע שם ס"ב:

רמו י מי"י מ"ו מהלכות שחיטה הלכה יג וס"ש סמג שם טוש"ע י"ד סי' לח סעיף ד:

רבינו גרשום

הני תמרי דכדא לבתר תריסר ירחי שתא שריא. כלומר הני תמרי שהתליעו בכך שמשימין אותן. בתר תריסר ירחי שתא שתלשו אותן מן הקרקע שריין דאמרינן הני תולעין עכשיו החליעו ומקום רביתא (דידהו) (הן) מן הפירות עצמן הן ולא עלו עמם מן הקרקע שהן שעלו עמו מן הקרקע כבר מתים בתוך י"ב חדש והני תולעין הדשתא לא השריצו על הארץ: בקא מושקרון: דידבא מושקא: אימראי. כעסא: ומצית מינה. כלומר מצית מינה דמה ושכבת נפשך: שיתין מאני ליטרין בקורנסיה. לשון קורנס: אלא במאני דידהו. כלומר בליטרין שלהן זהו משהו: [1] אבל ברגל טרפה. כלומר ניטל ירך וחלל שלה טרפה לענין בכור איתמר ולענין קדשים ליקרב: ואי שפכי להדדי כשרה. כלומר דאינו אלא אחת: ההוא גובתא דהוה נפקא. כלומר לשון בני מעיים היוצאים כלומר שני כרכשות: אבל יוצאין במקום אחד וכלין עד באצבע כשרה. כלומר יוצאין ממקום אחד ואינן הולכין אלא באצבע עד שמצטרפין זה עם זה ושופכין זה לזה כשרה: כלין מלמטה. כלומר כלין קודם שיגעו למקום הדבק כשיעור אצבע אע"פ שפרודין זה מזה כחצי אמה במעיה. אבל קודם שיגיעו למקום הדבק כלין כשיעור אצבע כשרה: ר' ישמעאל אומר הנוצה מצטרפת לכביצה. כלומר מטמא טומאת

[1] נראה פי"ל לו אלא שלא הי"ו חוס לענין נסיר איתתר ולענין קדשים ליקרב: אבל ברגל טרפה כלומר נשל [ירך] וחלל שלה טרפה.

מסורת הש"ס

[1] וני' הענין אמרלי וכן משמע קצת מפרש"י דהכא דיותר מנואר בפרש"י דאיירי לט פסוק יח ע"ש]. [2] [עיין תוס' ב"ק לב: ד"ה שיתין]. [3] [פי' בקרני עיון]. [4] בסוגיה מ.. [5] [שם]. [6] [לעיל מג: מז.]. [7] [ברכות כד. יח"ב]. [8] טהרות פ"א מ"ב [עיין תוס' ובי"כ הר"ש]. [9] [מופסקת פ"ג ה"ו ע"ש]. [10] [שיך לע"ל]. [11] [כלאים ר"פ ח.]. [12] כפ"ש: דאמרן.

לעזי רש"י

צינצילי"א. יתוש. אינשלבייר. להתנהג באכזריות. מרטי"ל. סטיס. בודי"ל קרשטניי"א [קרשטניי"א בודי"ל]. המני העיזור. לזרא. חלתית. הדי"א [ודי"א]. אקוניטון (צמח ארסי).

מוסף רש"י

לא שנו. דכעל ה' רגלים אי ג' דהוי מוס ולא טריפה. אלא שהתיסור אי היתור הוי ביד. שים לי לגעל ה' רגלים ג' ידים וכ' רגלים, ולגעל ג' רגלים ב' רגלים ויד אחת, דביד לא שייך בכורות [בכורות מ.]. כל יתר כבטול דמי. וכהתם שגעל יבך ואגל שלה טריפה, וקי"ל בהתם שנתמתי רגליה מן הארכובה ונמצאה טריפה ועוד נוקא לאמטא דשם מדוכתיה עריפה [שם]. חיוי בריותא. הריעות כאפר וכעדרים [עיין מג:] ואמרי לה בריתא כרתות ושמנות [לעיל מז.].

רבינו גרשום (המשך)

אוכלין דחשוב כבשר והיינו דא"ר יוחנן ר' יהודה ור' ישמעאל אמרו דבר אחד כשם שר' יהודה אמר ניטלה הנוצה פסולה דחשוב כבשר כך לר' ישמעאל חשוב כבשר אבל לענין טומאה כרבנן סבירא ליה דאין מצטרפין: כרבנן סבירא ליה דלא מגין. כלומר לא מגין עליה ולא חשוב כבשר: המעושנת היתה במקום עשן ונסחכנה: והמצוננת. נצטננה: או שאכלה הרדופני. סם המות דבהמה ומין עשב הוא: חלתית. לקרא בלעז: כלב שוטה. משוגע: קשיא חלתית אחילתית ולמתניתין קשיא סם המות אסם המות: כאן בקרטין. נבעלין טרפה כאן בסם המות דאדם טרפה אבל אכלה סם המות דבהמה כשרה: היינו הרדופני. כלומר למה לי למיתנא תרתי דימי אכלה הרדופני או שאכלה סם המות כשרה:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com